

Características formais do teatro latino.

Os dous subxéneros básicos do drama latino son a traxedia e a comedia. Seguindo os modelos gregos na traxedia aparecen deuses, heroes, reis e o seu desenlace adoita ser funesto; a comedia, pola súa banda, presenta personaxes da rúa. As traxedias e comedias eran composicións en verso. Tiñan partes de diálogo falado (diverbia) escritas en versos iámbicos, e escenas declamadas con acompañamento dalgún instrumento ou cantadas con acompañamento de frootas, versificadas en iambos e troqueos (cantica).

No S. III a.C. os romanos conquistaron as cidades gregas do sur de Italia e xurdiu un teatro latino que consistía en traducións adaptadas de obras gregas. Máis tarde apareceron as obras de tema e personaxes romanos e así, á división básica entre comedia e traxedia engádese a que hai entre obras de tema grego e obras de tema romano, chamadas todas elas *fabula*.

Aínda que frecuentemente se sitúa o elemento diferenciador no carácter itálico, menos refinado que o grego no que concerne ao ton burlesco e satírico non exento de grosería e dunha punta de acidez (o «vinagre ou causticidad itálico», o *italum acetum*), esta consideración adoce dunha excesiva xeneralidade xa que convén non só considerar aos romanos, senón tamén aos demais pobos itálicos incluíndo aos etruscos e o helenizado sur no momento de expor esta cuestión. Resulta evidente que non existiu unha orixe diferenciador común e que todo foi produto dun proceso que conduciu a un estadio diverso do grego que foi cobrando unha certa uniformidade a medida que se foron codificando, ou se se quere consolidando e xeneralizando, as distintas formas do teatro romano das que temos hoxe noticia. Hai consenso, con todo, en que as primeiras manifestacións autóctonas foron lírico-cómicas e produto dunha improvisación popular.

As primeiras representacións de características máis orgánicas parecen ter orixe entre os sicilios e concretamente na Siracusa do S. VI a.C. e reciben nomes moi distintos no seu desenvolvemento ata o s. III a.C., como é o caso dos «dramas» de Epicarmo ou os «mimos» de Sofrón ata chegar aos *fliaci* de Rintón de Tarento; evidentemente isto representa a achega primeira da Magna Grecia.

A contribución osca vén marcada pola «*Atellana*» que toma o seu nome da cidade campá de Atella. Trátase, no caso destas últimas, de argumentos sinxelos con personaxes estereotipados. A trama recibe o nome de «trica» (in trica, intriga) e os personaxes levan caretas que lles identifican como Maccus, un tontorrón xeralmente namorado, Bucco, un linguatiro, Pappus, un vello inconsciente que se pon continuamente en situacións inconvenientes, e, por último, Dossennus, un chepudo sagaz e astuto. Outros nomes daranse a personaxes equivalentes a estes como o comellón Manducus ou o estridente Cicirrus, que poderán substituír a Dossennus e Maccus respectivamente.

A achega etrusca está marcada polos *fescennini versus*, versos fesceninos. Trátase duns diálogos festivos, en versos alternos, que se mantiveron despois nas cerimoniais nupciais quizais polo valor de bo agoiro anteriormente mencionado.

Unha forma máis elaborada foi a *satúra* (sátira) coa que parecen nacer, no 364 a.C. en Roma, ao dicir de Perico Livio, os *ludi scaenici* representados por *ludiones*, actores etruscos que ao son da música bailaban e foron imitados polos mozos romanos que intercambiaban versos fesceninos e bromas enxeñosas ao mesmo tempo; parece que os actores etruscos, chamados tamén histriones, representaban, con máscaras (*personae*) obras máis orgánicas que as características descritas que recibían o nome de *satúrae* con música e danza. Moi probablemente a *satúra* puido converxer coa atellana en ambiente romano, preparando o ambiente da fabula, como se chamará a composición teatral romana xa organizada sexa tráxica ou cómica a partir de Livio Andrónico no século III a.C.

A representación teatral estará, desde as súas orixeses, ligada a celebracións, polo xeral relixiosas, coñecidas co nome de *ludi* como o caso dos *Plebei*, os *Florales*, os *Megalenses*, os *Apollinares*, os *Ceriales* ou os *Romani* e os *Saeculares*.

A «*fabula palliata*», (de *pallium*, o vestido grego) é en realidade unha comedia derivada da comedia media e nova grega (século IV-II a.C.), cun peso moi importante da obra de Menandro como modelo. A *palliata* de Nevio, como a posterior a este poeta, mestura escenas e argumentos de diversas comedias gregas nunha técnica que coñecemos co nome de *contaminatio* (contaminación), que produce uns resultados bastante bos e alcanza ata un nivel moi notable de orixinalidade e independencia respecto das súas fontes. Mediante este procedemento, sumado a unha carga alusiva contemporánea, acadabase un alto contido cómico que satisfacía ao público romano cun distanciamento moi evidente respecto dos seus modelos, que non se ocultaban. Os dous escritores de *palliata* de mayor renome foron Plauto y Terencio.